

Angel Guimerà

DINTRE del renaixement literari de Catalunya, iniciat ab la creació dels Jocs Florals, es en Guimerà una de les figures capdals, per no dir la capdal, i avui per avui, potser el poeta més eminent de la terra espanyola.

La qualitat primordial, la que sobrepuja a totes les demás qualitats artístiques d'en Guimerà, es la de ser un poeta en tota la extensió de la paraula. Aquest aspecte de la seva personalitat literaria se manifesta sempre en totes ses obres. Sos drames, fins els que tenen més apariencies d'obres teatrals, no son en el fons més que poemes dialogats en els que hi batega sempre aquell estre fogós, ferreny y cantellut, per dir-ho aixís, barreja corprenedora de poesia esquisida y d'humanisme palpitant, tant caracteristic del poeta. Sos discursos polítics, encaminats tots ells a la reivindicació de la personalitat de Catalunya, son odes vibrantes d'un patriotisme que crema, com la flamarada d'una antorxa incendiaria y d'una precisió i sobrietat de conceptes, imatges i comparacions que la majoria de sos párrafs, sinó fan sanc, couen com una brunzenta fuetada. I en ses poesies íntimes, històriques, fantàstiques, patriótiques i bíbliques, s'hi condensen, d'un modo admirable, les qualitats arreu escampades en ses obres d'altre categoria.

Encara que la naixensa d'en Guimerà s'escaigué a Canarias, el poeta fou portat per sos pares a Catalunya, a la edat de set anys, i la estimació per ella, fou tant gran que no es pas exageració el consignar que pocs catalans s'haurán estimat i s'estiman tant a sa patria natural com el nostre gran poeta s'estima a sa patria adoptiva.

En l'any 1877 va ressonar ab ressó de gloria el nom d'en Guimerà a Barcelona, doncs havia guanyat els tres premis en els Jocs Florals. La magestuosa composició llegendaria: *L'any mil*, que avui publica *Pèl & Ploma*, obtingué el premi de la Flor natural; la titulada *Romiatge*,

el premi de la Viola; i la que s'anomena: *Lo derrer plant d'en Claris*, el premi de la Englantina. El poeta fou declarat en el mateix certamen *Mestre en Gay Saber*.

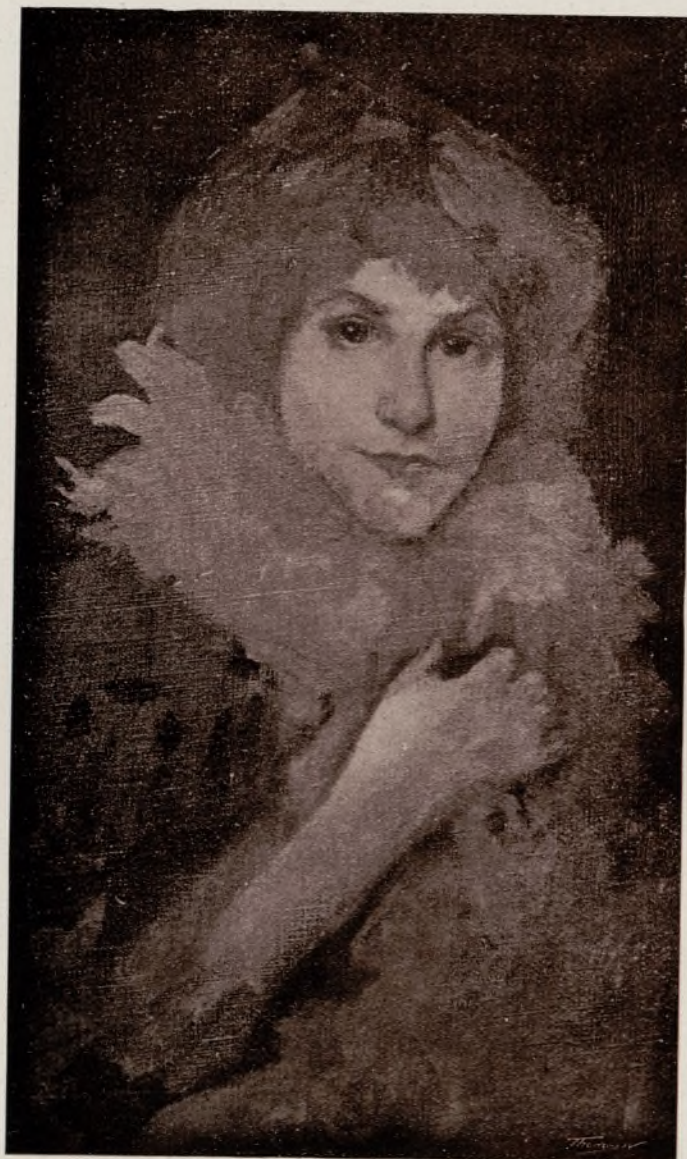
Desde aleshores en Guimerà dedica ses preferencies al teatre y en ell hi obté els més sorollosos éxits. Les tragedies: *Lo fill del Rey*, *Mar y Cel*, *Rey y Monjo* y *L'ànima morta*, animades d'una potencia trágica y d'una poesia profunda, que recordan les que informan les obres de Shakespeare i'ls drames de Víctor Hugo, triomfan per tot arreu i son traduhides al castellá i al italiá i representades ab gran éxit. Els drames *Maria Rosa*, *Terra-baixa* (aquesta ha sigut traduhida al francès i representada a París), *La festa del blat* i *La Filla del mar*, aixís com el poema dramátic: *Jesús de Nazareth*, contribueixen a fomentar sólidament la reputació del poeta-dramaturc i ab els drames, recentment estrenats, *La Pecadora* i *Aigua que corre*, el poeta épica, per excelencia, intenta, ab fortuna y éxit, el drama a la moderna.

Entre sos discursos mereixen menció especial els llegits com a President dels Jocs Florals de 1889 y com a President del Ateneu Barcelonés, en la sessió inaugural del curs de 1896-1897. Son tots dos veritables obres mestres.

Convé esmentar entre ses poesies íntimes la titulada *Recorts*, que avui publicuém, *La última carta*, *Tránzít*, *Als cinc anys*, i *Mort de la monja*; entre les de carácter patriótic: *El cap d'en Joseph Moragas*, *Poblet*, *é Indibil* i *Mandoni*; entre les històriques i fantàstiques: *Cleopatra*, *En lo desert*, *Cant del diable*, *L'any mil*, *Mort del joglar* i'l *Comte de Gers*; i entre les bíbliques: *Maria de Magdala*, *La dona adúltera*, *Jesús al cel*, *Jale* i *David*.

Tal es en poques paraules la personalitat del mestre Guimerà; quin retrato dibuixat per en Casas publica avui *Pèl & Ploma* i quines obres honoran en grau altíssim a Catalunya.

S. V.

LA RATETA. QUADRO DE M. N. WHISTLER †

Ayuntamiento de Madrid

HEMEROTECA
MUNICIPAL
MADRID

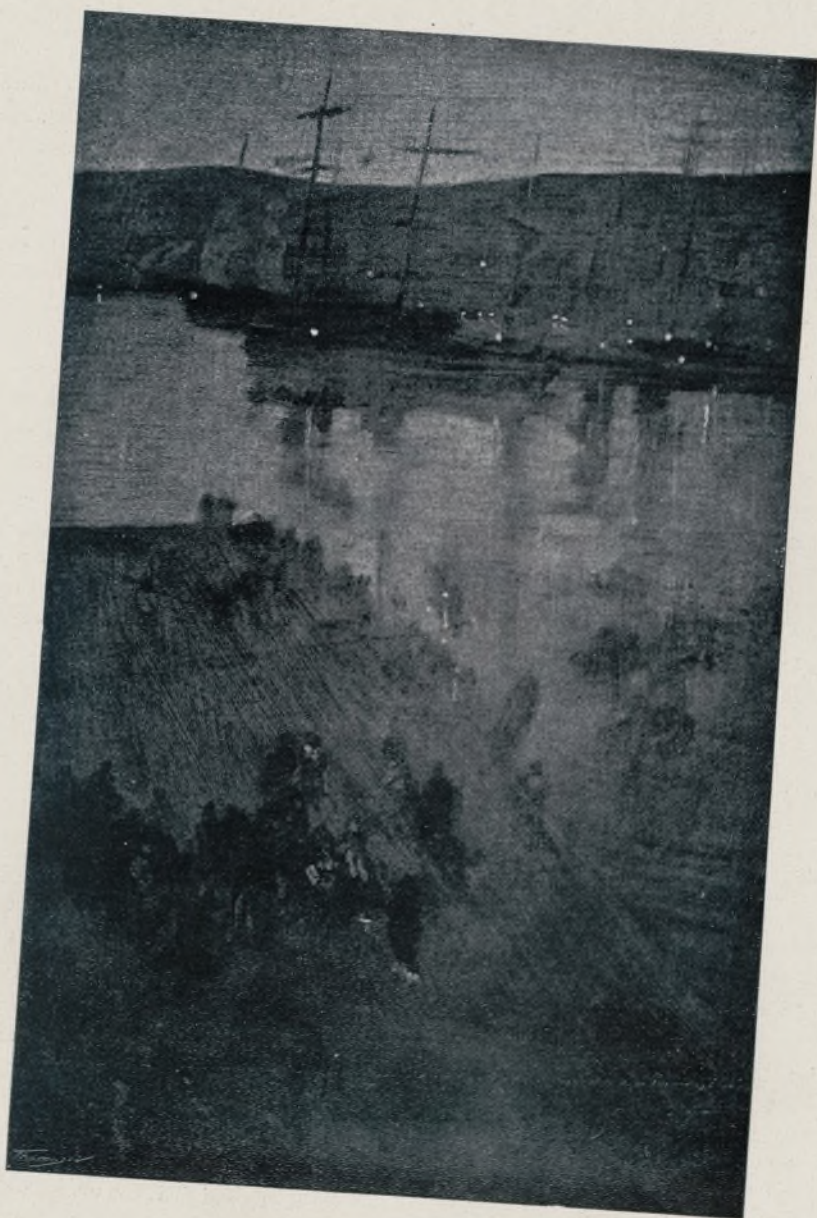

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

HEMEROTECA
MUNICIPAL
MADRID

NOCTURN. VALPARAISO (INDIANA, E. U.) PER M. N. WHISTLER †

Ayuntamiento de Madrid

L'any mil

(Flor natural. Jocs Barcelona 1877)

Era en lo temps en que las neus primeras
las grogas faldas dels turons baixavan;
y en amples collas, volejant lleugeras,
las aus sense patria sobre'l mar passavan.

Monjos y frares en tropell seguían
los burchs tranquils barbotejant absoltas,
y'ls nins poruchs los veyan que's perdian
dels alts castells per las negrencas voltas.

Jorns y més jorns que en núvols se desfeya
l'encens més pur en los sagrats retaulas;
y als vells abats tota la nit se'ls veyá
dels psalms eterns escorcollant paraulas.

Los senys brandavan ab la veu plorosa;
l'or dels magnats los monastirs omplía;
y'l trist vassall vora la llar fumosa
los jorns comptats ab un carbó escrivia.

De dalt del mur la forca abandonada
ja'ls corbs no veyá entre la nit obscura;
y al peu mateix de la ciutat murada
l'isart baixava en cerca de pastura.

La trista verge en lo casal reclosa,
ja no's dalia per sentir la queixa
del patje hermós, lo de la veu melosa,
que amor glosava vora l'alta reixa.

Llensant las armas, dels castells baixavan
las gents a sou, sobre'ls camins perdudas;
y als camps payrals indiferents trobavan
ja'ls fruyts ressechs y las agrams crescudas.

Roba de sach los caballers vestían;
jeya la pols en los trofeus de guerra;
y'l vi de mel y l'hipocrás dormían
al fons ventrut de la pesanta gerra.

Ciutats y vilas solituts semblavan;
las eynas queyan de las mans dels homes;
y en va'ls juheus en sos porxats mostravan
joyells y arminis y brocats y plomas.

A port las naus dintre de llachs fangosos
los jorns passavan sens cambiants estelas,
sentint los corchs que furgan p. rfidiosos,
veyent las aus filagarsar sas velas.

Y'ls folls burgesos que'l girant de lluna
sens pa y sens llenya ben aprop miravan,
per coure al fi la miserable engruna
las eynas totas en la llar cremavan.

Y'l jorn vingué qu'als esperits aterra:
voltat paurós de boyras ennegridas
l'astre de foch passá sobre la terra
deixant per tot las gents esporuguidas.

Tocá a Occident; y al cim de las montanyas,
guaytant pe'ls tronchs espessehits dels roures,
semblava un ull, caigudas las pestanyas,
d'esguart boyrós qu'eternament va a cloures.

Després las ombras los espays vestiren,
y aixam d'estels entre'ls vapors brillavan;
palaus y masos y castells s'obriren
trayent als homes qu'astorats ploravan.

A munts se'ls veyá pe'ls carrers dels pobles
ab rostre sech, esblanquehits com marbres;
per tot confosos los vassalls y'ls nobles,
portant, de vius, la roba dels cadavres.

Damunt sos caps ab brassos amorosos
als nins volguts las mares aixecavan;
d'enllá'ls malalts cridavan anguniosos,
y al coll dels fills los jays se repenjavan!...

Las turbas totas, caminant incertas,
cayent y alsantse, als temples s'empenyan!...
Ni un llum va encendres en las llars desertas;
y'ls vents xiulavan, y'ls portals batían.

L'hora es al fi. Las trompas del judici
tres voltas ara sonarán pe'ls homes:
los frares en la creu del sacrifici
lo Just aixecan, emboyrat d'aromas.

Repós glassat. Ab los mantells cubreixen
las gents sa vista que la llum refusa;
y senten tots los polsos que'ls glateixen
com dos martells batent sobre l'enclusa.

Las llums rojencas dels cirials tremolan;
y en l'arch cintrat, ab clamoreigs selvatjes,
las negres aus alatejant revolán
topant pe'ls vidres enriquits d'imatjes.

De sopte, a l'una, esperansant la vida,
la gent s'adresa com la mar revolta:
y corra, y's para; y torna a corre; y crida;
y calla après, y tremolant escolta....

L'hora ha passat. Tan sols ratxa lleugera
torba'l misteri de la nit callada:
pau en lo món y en la celest esfera:
ja es l'any novell; ja ve la matinada.

L'espai blaveja; los estels se fonen;
mansa la boyra en Occident s'ajunta;
als galls que cantan altres galls responen;
l'Orient es or; es foch; ja'l sol despunta!...

Humanitat, entornat a la vida:
tu has vist no més fantasmas del desvari:

carregat ab la creu avergonyida,
qu'es lluny, ben lluny, la cima del Calvari.

Migrat plansó d'alzina que verdeja,
trau de la pols tas socas jovensanas:
com tems avuy que'l destraler te veja,
quan res no saps de llamps ni tramontanas!

Si un jorn t'alsares contra Deu traidora,
prou l'ignorancia es càstich de ta pena:
Deu no ha manat al pecador que mora;
Deu vol que visca, que vivint s'esmena.

Lluny de ton cor lo esdevenir que aterra;
que amor es sols la veritat divina;
y escala de Jacob sobre la terra
los sigles son. Humanitat, camina!

Recorts

Y quants estius sense veure
la casa de mos passats,
niu de santas alegrías
que may més han de tornar!

Ab los portals y finestras
com d'un sepulcre tancats,
ab las tapias ennegridas,
y qu'es trista de mirar!

Tremolant com una fulla
devant d'ella m'he aturat,
y he fet girar la clau mestre
ab los ulls llagimejant.

La llum, y l'aire, y la vida
primer que jo s'han fet pas
y escala amunt al silenci
l'he vist fugir esglaiat.

Vers ell mon ombra s'allarga,
lo meu amich més lleal;
y un baf com de sepultura
surt a dar-me'l Deu vos quart.

Mon trepitj en las llosanas
trenta anys m'ha fet recular:
companyons de ma infantesa,
de mi y vosaltres qu'ha estat!

Jo us veig ab los cabells rossos
damunt dels ulls embullats,
ab xarradissa d'aucellas,
tantost rihent com plorant.

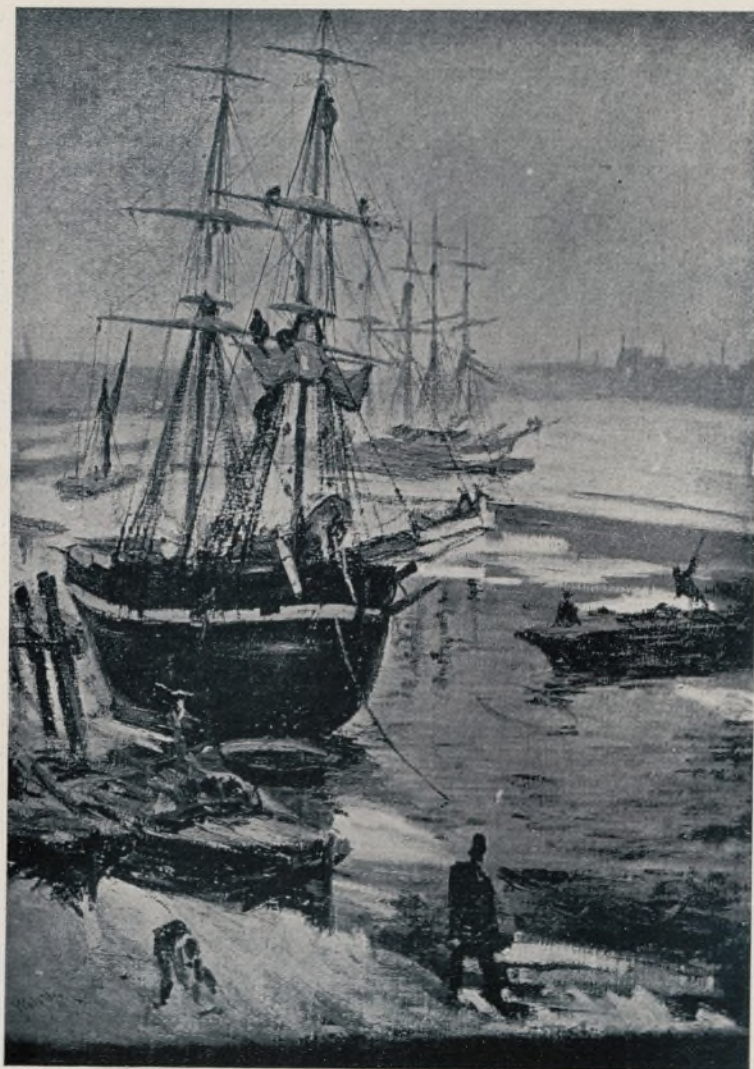
Sobre las llosas gastadas
encara sé'ls regueralls
per hont las balas corrian
y hont feya bo de matar.

Y sé'l lloch hont amagavam
lo carbó de las senyals;
y veig los mossos y'ls lladres
per sota l'emblanquinat.

De puntetas las escalas
he pujat sens respirar,
temerós de que's deixondi
tot un món endormiscat.

Válgam Deu, quina tristesa
per eixas cambras hont vaigl...
tot me fa carrer y'm mira;
fins los mobles quin posat!

A cada passa que dono
enrera'm tinch de girar:
semb'a'm tocan per la espatlla
y'm parlan de baix en baix.

EL TÀMESIS GLASSAT, PER M. N. WHISTLER †

Ayuntamiento de Madrid

ROSA CORDER, PER M. N. WHISTLER †

Crech cada porta qu'empenyo
que l'obren de l'altra part;
y, ay! darrera de cad'una
la mare'm penso trobar!

Per las finestras tancadas
sospirs de sol se fan pas;
quan las obro's balandrejan
y'ls vidres cauhen trencats.

A dintre la llar negrosa
ni las cendras d'aquell flam;
per tot hi penjan trenyinas
com si'l fum s'hi hagués glassat.

Eixa cambra fou la meva;
eixa altra de mon germà.
Si sentís que'm cridés ara
com en nits de tempestat!

Somiquejant se'n venia
vora meu per por dels llamps:
—Tapam, germanet,—me deya.—
Quina basarda que fan!

La oració de las tres santas,
«totas vestidas de blanch»
jo li deya y s'adormia,
y'l tró s'anava allunyant.

A aquesta cambra tan fosca
ni tòt just hi goso a entrar:
al fons hi ha'l llit de mos pares;
Jesús, com sempre, al capsal.

Fins sembla que al llit reposin
aquells que'l ser m'han donat;
y fins sembla que respirin;
y fins que's van a girar.

Soch jo, mos pares, que torno
y estich trist y'm veig malalt!
Mes, ay, que a ma veu mateixa
he fugit com un cobart!

En cerca d'aire y de vida
per la escala m'he enfilat:
al sortir a la miranda
ja es lo sol a dins del mar.

Hi ha estesa al entorn la vila:
fumejan totas las llars:

los carros de la verema
se'n venen trequetejant.

Ja no sé veure la casa
de la dona qu'he estimat:
que blancas arreu las novas!...
y adins, quin riure'ls infants!

Un día en aquesta pedra
lo nom d'ella hi vaig gràbar:
ara la molsa ennegrida
l'ha estrefet y mitj borrat.

Hi ha encara un niu de colomas
que mos dits van amoixar:
quan m'hi acosto, de las pallas
bot un dragó esparverat.

Tot sol, tot sol en la terra,
y a dintre del pit quins salts!
quin afany d'estendre'ls brassos,
y de viure y d'estimar!

Oh, que vinga á aquesta casa,
que vinga á menjar mon pa
una parella amorosa
ab fillets aixalabrats.

Jo prou als pares quan gosin
los veuré sense mirar;
y als nins los veuré com jogan,
que'm migro per veure infants.

Mes, ay, la dona que anyoro,
la que'l pler me va robar,
la que un día va ser meva,
ella que no vinga may.

Que d'angoixa'm moriria
veyentla ab altre gosant:
ó potser, Deu m'ho perdoni,
me tornaria á estimar!

A la cambra de mos pares
ara si que hi soch entat:
sobre son llit m'agenollo
y prenc lo Crist del capsal.

Mes sento en mitj del silenci
com un corch se'l va menjant:
y quan a mon pit l'estrenyo,
cruixint, en pols se desfà!

ANGEL GUIMERÀ

La visita ⁽¹⁾

LA campana del convento sonó primero tres, después siete veces, anunciando la llegada de una visita y previniendo á la hermana Leocadia que alguien reclamaba su presencia en la sala de recibo.

A pasos menuditos y recógido pulcramente el hábito azul, bajó la religiosa los peldaños de la escalera, santiguóse al cruzar frente á una imagen de Santa Teresa que decoraba el muro, y tras de toser con discreción monjil, empujó la puerta del locutorio.

Dos ó tres mujeres se lanzaron á su encuentro, abrazándose á ella y besando su rostro.

—¡Carmela! ¡Carmela! ¿No nos esperabas, verdad? ¿no nos esperabas? Sabíamos que hoy llegaríais aquí, de paso para Barcelona. ¡Qué alegría, poderte dar un abrazo! Eustaquio no pudo venir. ¡Ya lo sentirá el pobre!

Atropellábanse por hablar, quitándose unas á otras la palabra, sin permitir que la monja les respondiese más que con monosílabos.

Eran tres mujeres. La primera, gorda, descuidada, satisfecha de vivir, luciendo restos de un parecer agradable. La segunda, moza, delgada, pendiente del traje y de la compostura. La tercera, niña, con grandes ojos rodeados de oscuros círculos que hacían vivir un rostro mate y atormentado.

La monja se dejaba palpar; veía con agrado á aquella familia de quien viviera separada tantos años, recordaba palabras, gestos, sentimientos. Extrañábase de novedades, de mudanzas, de exageraciones.

—¿No sabes? Chonchita se nos casa. Sí, se nos casa con un chico de aquí, muy bueno y muy trabajador. Si te quedas unos días ya te le traeremos.

Y la moza sonreía, sonreía seria, plácidamente, contemplando las fotografías de la pared, descubriendo los paseos del jardín que se veían desde las ventanas, mientras la niña, jugueteando con el gran rosario que la monja llevaba colgado á la cintura, murmuraba muy quedo:

—¡Qué bonito es ser monja! ¡Llamarla to-

dos á una la tía monja!... ¡Qué bonito ser santa!... ¡Ser la santa de la familia!... ¡Y yo que no te conocía! ¡Si vieras, tía Carmela, qué ganas tenía de besarte y de abrazarte!...

—Loquilla, loquilla—respondía dulcemente sor Leocadia con su voz monótona de antigua profesora.—¿Crees que el ser santa es fácil? ¿Quieres serlo porque te parece bonito? Como que no hay más que decir: ¡vaya, voy á ser una santa!

En esto la moza dió un grito de sorpresa y su voz dulce de enamorada exclamó melancólicamente:

—¡Qué jardín! ¡qué paz! ¡qué tranquilidad! ¡Si me encerrasen en él me moría! Aborrezco los cipreses, que cuando se mueven con el viento parece que dicen: No, no creas en nada, todo pasa. ¡Qué mérito tan grande el renunciar á todo, tía Carmela, cuando todo es tan bonito y Dios lo ha creado para que, admirándolo, le admiremos á Él por comparación!

—No hagas caso de estas dos chifladas—concluyó la madre cogiendo las manos de la monja y besándolas una después de otra.—La mayor va á casarse. Todo lo que no es su novio le parece mal. Cásese en buen hora. Será esposa modelo, madre perfecta. Nació para el mundo. Tiene en sí sobra de vida. La pequeña aún no sabe nada. Todo le choca, hay que vigilarla; se parece á tí, pero con menos cabeza.

La monja paseaba su mirada alternativamente de la moza á la niña. La madre siguió:

—Nuestros proyectos son gloriosos. Al novio de ésta le ofrecen una plaza muy buena en Málaga. Á Eustaquio le recomiendan un clima más templado, y yo, con tal de no separarme de ellos, estoy bien en todas partes; de modo que nos iremos. Los hombres piensan establecer un negocio nuevo, con la representación de una casa inglesa, que, según aseguran, nos hará ricos. Para Mariucha tampoco me disgusta el cambio. En fin, seremos muy

(1) Del libro *Odio* por Alfonso Danvila, que acaba de publicarse. Imprenta de Hijos de M. G. Hernández, Madrid. consta de 305 páginas. Véndese á 3'50 pesetas.

ELS SENYALATS. QUADRO DE HÖCKER.
EXPOSICIÓ DE BELLES ARTS DE BARCELONA. 1896

Ayuntamiento de Madrid

MUSEU DE VICH. ICONA BIZANTINA-ORIENTAL,
DE MARFIL. UN DELS OBJECTES ROBATS ÚLTIMAMENT

felices. Te aburro ¿verdad? con estos proyectos tan vulgares y mediocres. ¡Qué quieres! Yo ya no soy más que eso, madre; renuncié á todas mis pretensiones. Tú, si estuvieras en mi caso, harías lo mismo; pero, amigo, te dedicaste á otra cosa mejor: nos chafaste á todos eligiendo estado.

«Era cierto—pensaba la monja.—Ella, ella solita, sin el consejo de nadie, había elegido estado; mas... ¿era razón de haberlo elegido para prescindir en adelante de su persona, para no contar en los planes de familia con su proximidad ó su presencia, para no haber hecho nada por verla en tantos años?... Sí, sí—concluía al fin,—era razón... era justo... ella fué la que se separó primero, la que rompió primero el lazo con que la naturaleza los uniera.»

En tanto, seguía la madre refiriendo gracias, historias, sin orden ni concierto, todas referentes á sus hijas. Por fin, y no obstante las súplicas de la interesada, empeñóse en contar á sor Leocadia los pormenores de sus amoríos con el que pronto iba á ser su esposo.

—Nada más tonto: una noche habían ido al teatro á ver una actriz extranjera, de paso en la población. La comedia representada fue tan verde que, roja de vergüenza la niña, y sin atreverse á mirar al escenario, dedicóse á registrar las butacas; reparó en un muchacho... y nada, porque al segundo acto se marchó... y en el paseo concluyeron de arreglarse. ¿Verdad que era muy tonto? En su tiempo, en el tiempo de Carmela y de su hermana, se hacían las cosas de otra manera. Ella se enamoró de Eustaquio en un baile de máscaras del Real, cuando vivían en Madrid. Aún le parecía estarlo viendo. ¡Qué sueño! ¡Y pensar que Carmela asistía también al baile con un dominó negro y rosa! ¡Sor Leocadia! ¡Cómo variaban los tiempos! Pero había cosas que no se olvidaban nunca. El vals, el vals, por ejemplo, que tocaban aquella noche lo tenía ella siempre en la memoria. ¿Qué cuál era? ¿Pero sería posible? ¿No lo recordaba? Aquel de lalá, lalá, la, larí... ¿Tampoco? ¡Qué lástima no haber allí un piano para!...

Mariucha, encantada, señaló uno arrimado al muro, y la madre, presa de súbita inspira-

ción, sin hacer caso de la risa burlona de la monja, lanzóse hacia él, levantó la tapa, recorrió con los gruesos dedos el amarillento teclado y tras algunas vanas tentativas, primero torpe, después armonioso, por fin completo, elevóse por los aires el ritmo de un vals antiguo, antiguo como los amores que recordaba.

—¡Bravo! ¡bravo, mamá! ¡Sigue, sigue!—vociferó, contentísima, la chicuela, al mismo tiempo que agarraba por la cintura á su hermana y comenzaban ambas á dar vueltas airo-sísimas por el cuarto, renovando con su juventud, con su vida, con su inexperiencia, el perdido encanto de la vieja composición, que poco á poco resurgía bajo los inhábiles dedos de la madre.

Sor Leocadia ya no reía. Miraba atentamente la risueña pareja. Alta, bien proporcionada, dejando adivinar en ella á la futura matrona, la mayor. Nerviosa, indecisa, manejando á su hermana como pudiera hacerlo un hombre, la pequeña. En ambas estaba simbolizado un mundo nuevo, un mundo de ilusiones, de esperanzas, de dudas, de desalientos...

El piano cesó de pronto. Las jóvenes corrieron hacia la madre, y, uniéndose con ella, estrecháronla junto á sus corazones. Sor Leocadia se puso en pie y entonces las tres se levantaron para despedirse. Era muy tarde. Ya no había sol.

Las confidencias y las manifestaciones cariñosas se repitieron con mayor desorden aún que antes.

—Nada, nada; la mayor estaba contentísima de casarse, y como no la consultaran más que á ella, ¡muchos hijos! ¡muchísimos! ¡Los adoraba! ¡Había nacido para batallar con veinte chiquillos!

—Y tú, ¿qué quieres ser? ¿Te gustaría quedarte aquí conmigo?—preguntó la religiosa á la niña.

—Aún no sé—repuso la interrogada abriendo sus inquietos ojos;—más que santa... me gustaría ser reina... y si no, me gustaría ser una gran artista, una cantante que hiciera muchos gorgoritos. Lo que á mí me gustaría es que hablasen mucho de mí.

—Dios te conceda lo que más te convenga—concluyó la monja poniendo su blanquísima

mano sobre la revuelta cabellera de la ambiciosa.

—¡Qué pena separarnos!—gimió la madre estrechando contra su pecho á Sor Leocadia.—El consuelo que me queda es verte tan buena, tan robusta. Tú, que fuiste siempre tan delicaducha y tan expuesta á... ¿Te acuerdas? ¡Qué predicciones! ¡Jesús! Los médicos no saben lo que se dicen. ¡Pues si nunca estuviste tan sana!

—Adiós, adiós. Él os bendiga.

—Adiós, Carmela de mi alma. ¿Hasta cuándo, mujer, hasta cuándo?

—¡Quién sabe! ¡Nuestros caminos son distintos; pero... ya veis... cuando menos se piensa... quizás pronto... Adiós. ¡Qué se haga su voluntad así en la tierra como en el cielo! Yo siempre rezo porque seáis muy felices!

¡Muy felices! ¡Lo deseaba con toda su alma! ¡Era lo único de material, de vivo, de agradable y de doloroso que la unía al mundo! ¡Qué poco había cambiado su hermana! ¡Siempre la misma! Su hija mayor se le parecía. Su porvenir estaba, indudablemente, en crear una familia, en pelear cara á cara con la vida. En cambio, la menor... la menor, como había dicho la madre, se parecía más á ella, á Carmela. La misma viveza, la misma resolución, las mismas... ¡Qué sueño, qué sueño era la existencia! ¡Cómo la niña de ayer, podía convertirse en la mujer enérgica, activa, en la fundadora de hoy! ¡Qué hermosa labor! Encargada por los superiores, marchaba á otra provincia para organizar un nuevo convento; con aquél serían tres los fundados por ella... Quizás fundaría más... aún era joven, aún... ¡Qué diferencia podía haber entre la existencia de... No, ella no había sido tampoco estéril para el mundo. Su labor estaba visible. No había sido de las que cobardemente se refugian en un claustro para vivir sin preocupaciones ni cuidados ajenos. No; había luchado, había sufrido... había... La frente de Leocadia se apoyó sobre los fríos cristales de la ventana. Á sus pies se extendía el desierto jardín, adornado aquí y allá por varios santos de piedra. La sombra invadía los paseos más alejados. Las hojas secas rodaban por las praderas. Los cipreses agitaban blandamente sus copas, dándose paz unos á otros. Las pala-

bras de la enamorada resonaron en los oídos de la esposa del Señor.

—Parece que al moverlos el viento, dicen: «¡No, no creas en nada... Todo pasa!»

Algo se apretó en la garganta de la monja y molesta por una opresión desconocida, alejóse de los cristales para sentarse frente al abierto piano, cuyas amarillentas teclas interrumpían la oscuridad tristona que comenzaba á invadir el cuarto.

Una vez allí, sus manos exangües levantáronse para aflojar el cordón que sujetaba la toca, mortificando la carne, y poco á poco descendieron hasta posarse sobre la superficie de marfil, arrancando un débil quejido á las fatigadas cuerdas.

La sombra iba creciendo por momentos y la angustia, una angustia indescriptible se apoderaba de la monja hasta dejarla paralizada, inmóvil sobre el asiento. Los retratos de los Santos Patronos de la Comunidad cesaron de distinguirse en los muros para confundirse dentro del círculo negro. Las sillas se borraron también. Las ventanas sólo reflejaron opacas siluetas. Cuando la obscuridad fué completa, interrumpióse de pronto el silencio del cuarto por un acorde tímido, vacilante, que procedía del piano. Al primero siguieron otros más resueltos, ligeros, desenfadados, hasta constituir la melodía, el tema del vals, del pobre vals antiguo, soso, vulgar, que horas antes se escuchaba en la misma habitación. Aquella alegre música, mal medida y recordada apenas, mejor que danza acariciadora y rítmica, semejava el confuso y trabajoso esfuerzo practicado por una niña de ocho años para vencer las dificultades de su lección.

¡Niños! ¡niños! ¡Cuándo se deja de serlo! ¡Cuándo se ha sido verdaderamente en la vida!

De pronto, el piano cesó... de nuevo volvió á empezar, al mismo tiempo que se escuchaba un murmullo continuado, quejumbroso. La música seguía y el murmullo también... No, no podía dudarse... eran sollozos... Á la mitad de un arpeggio, interrumpióse de nuevo la música, oyóse un grito ahogado... grito de dolor... de socorro... al que siguió la caída de un cuerpo pesado; después varios gemidos, algo más débiles... después un ronquido... una especie

MUSEU DE VICH. DIPTIC DE MARFIL.
ALTRE DELS OBJECTES ROBATS ÚLTIMAMENT

Ayuntamiento de Madrid

HEMEROTECA
MUNICIPAL
MADRID

MUSEU DE VICH. QUADRET DE MOSAIC
AM MARC DE FILIGRANA D'OR. ALTRE
DELS OBJECTES ROBATS ÚLTIMAMENT

de estertor... después nada... La vibración de las cuerdas del piano extinguióse... las siluetas opacas de la ventana se borraron por completo. El silencio se enseñoreó con majestuosa pavora de cuanto alcanzaba la vista.

Al cabo, resonaron unos pasos precipitados, después otros, después más. Se oyó el cuchicheo de voces femeninas. Entreabrióse la puerta. Adelantaron la cabeza varias religiosas, y al penetrar la luz en el cuarto, lanzaron á coro un grito de horror y de compasión.

Sobre el piano, en violenta postura, desceñidas las tocas y alborotado el ceniciento cabello, yacía el cuerpo de Sor Leocadia. Los ojos,

abiertos aún, miraban con espantosa fijeza algo que no se podía determinar. Por sus narices deslizábase, casi imperceptible, un hilillo de roja sangre que venía á caer sobre los morados labios.

—¡Pobre Sor Leocadia!—exclamó al fin una de las religiosas.—¡Ya decía el doctor que podía ocurrir una desgracia el día menos pensado! ¡Pobre hermana nuestra! ¡Y lo que pierde con ella la Orden! El corazón, el corazón hermosísimo que tenía es lo que la ha matado. Avisad, avisad en seguida á todo el mundo, y nosotras de rodillas; un padre nuestro por su alma.

¡Pater noster!...

ALFONSO DANVILA

Hospitalaries

«Cullides al dematí
Tot lo dia son rosades»:
En aquell Sant Hospital
El pastor vell de montanya
Arrupit i llatzerat
Lluny de la montanya amada,
Entre aquells murs de dolor
I aquella mala bravada,
Sota el sostre tenebrós
Tant diferent d'aquell altre,
Tornava de tant en tant
Que barrejava paraules:
«Cullides al dematí
Tot lo dia son rosades.»

Embarbossava cansons
Ja sense'l goig de cantarles,
No més deya sens parar
En la anguniosa estada
Deya, deya... jo no ho sé,
Per mi tot gemecs y basques;
Pro no més de tant en tant
Aquella fresca tornada:
«Cullides al dematí
Tot lo dia son rosades»;
Devia parlar de flors
Segons jo'n sentia flayra.

Jo te les envío, amic,
Si en tos jardins vols plantarles
Tú ja les sabrás coneixe,
Més belles ja no'n sé d'altres.

JOAN MARAGALL

Amor y dolor

Amor y dolor
nacieron un día en mi corazón,
hermanos gemelos
nacieron los dos.....
Enjuga los ojos
que hay luz también hoy,
mi dolor, mi amada.....
¡Cómo brilla el sol!
¡qué claro es el mundo!
¡qué verdes los árboles son!
¡Vamos á los campos
que lo quiere Dios!
¡Vamos, alegría,
mi amada, mi amor!.....
Cantaremos juntos
la nuestra canción;
tú serás la letra,
yo seré la voz.
¡Qué bendita sombra
las ramas en flor!
Mira las llanuras, mira las montañas...
¡Oh!... ¡qué bendición!
¡Cómo pasa el viento,
mi amada, mi amor,
doblando las mieses
ya casi en sazón!
Juega con tus rizos.....
—no es el viento, no—
besa tus cabellos.....
¡Mírame, soy yo!
Mi dolor, mi amada,
¿no escuchas cómo canta el corazón,
mi amada, mi dolor.....?

LUIS DE ZULUETA

Un cas jurídic sense precehent

per Pierre Louÿs

LA Biblioteca de M. le Président Barbeville era el lloc de ses delícies. L'anomenava: ma *bagassera*.

Tots els dematins, hi pujava, familiarment, en roba d'estar per casa. Deixant un gabinet ahont no hi tenia res que fer, després que la edat del retiro el desterrava del tribunal, M. le Président Barbeville pujava ab un pas encara viu una petita escala de pedra en forma de caragol que'l conduhí al darrer pis, i jamai ell obría la porta sense un somris de content.

El tresor de sos llibres estava il·luminat per un vast reflecte de verdor. A través dels petits vidres d'una gran finestra Lluís XIV, se veia surar al defóra la frescor de les fulles novelles. Dos castanyers muntavan per damunt el trespol del antic hotel gris. El sol no travessava pas la seva espessor, pró ells llensavan sobre la catifa una ombra clara i movedissa que donava an aqueix lloc de reculliment quelcom de pastoral.

Assentat en un gran silló-pupitre, quin model li havia sigut proporcionat per Mgr. el duc d'Aumale, el bó de M. Barbeville posava sa escupidera a l'esquerra, sa cigarrera a la dreta i'l llibre al seu devant.

Tenia la passió dels llibres. Era tan mateix l'única passió que la Facultat li havia permés, encara qu'ell fou prou desahogat per experimentar moltes altres i que feu, de tart en tart, la juvenil experiència. Però aqueixes experiències se feian insensiblement, sinó difícils per ell, al menys sempre més imprudents i per tranquil·lisar a son metge, a la fi obría més sovint un vell llibre que un jipó jove.

Un dematí, aixís que acabava la lectura de un curiós memorial adquirit el vespre, son metge vingué a veure'l d'amic.

— Amic meu, arriveu bé! — digué'l vell amb un tó alegre. Tinc una qüestió per exposarvos, i sereu ben maliciós si'm sabeu respondre, puig es un punt de jurisprudència sobre'l

quin, avans de llegir aixó, jo hagués donat ma llengua al gat.

— ¡Oh! ¡jo refuso!

— Espereu. Se tracta de casament, i si bé la qüestió es de dret ho es en primer lloc de medicina com veureu pel que segueix. Amic meu, jo no he vist res mai, ni llegit de més extraordinari. Fa cinquanta dos anys, qu'estic subscript a la *Gazette des Tribunaux* i als suplementes del *Dalloz*; jo mateix he intervingut en mils d'assumptes; se m'han contat les anécdotes jurídiques més divertides del nostre temps, pró res que s'assembli an aixó. Vos me veieu sorprés.

M. le Président Barbeville s'enfozá en son silló, ficá les mans dins les mànegues de son trajo de casa i formulá lentament la qüestió següent, articulant cada terme ab precisió i netedat:

— Com un casament regular, acabat amb el consentiment de les dues parts, pot ocasionar per necessitats immediates e inevitables, de la part d'un dels cónyugues i ab la complicitat de l'altre, els crims de rapte, segrestació, arcaboteria, atentat contra el pudor, profanació repetida, incest, adulteri i poligamia?

Espantat al principi de la enumeració, el metge acabá per esclafir de riure.

— Tingueu present,—proseguí M. Barbeville,—tingueu present que jo us he dit: per necessitats immediates e inevitables. En efecte aqueixos no son pas fets subsegüents ni sotmesos a l'iniciativa d'un dels esposos. En el mateix moment que tingui lloch la consumació llegítima d'aquest casament, *tots els crims contra les costums se troban comesos a la vegada!* i ni l'un ni l'altre dels cónyugues pot impedir que no sigui aixís, o allavors els manca renunciar a unir-se.—

L'amic del president restá una estona meditatiu, aprés preguntá:

— ¿Es un conte de fades?

— De cap manera. Res hi há més autèntic.

L'història es possible, verossímil, i verdadera. Aniré més lluny: si el cas és únic al meu entendre, és evident que ha tingut en el passat molts precedents que desconec, i es presentarà en l'avenir, no'n dubteu pas un instant. En efecte, la situació de la jove no li és pas particular; i l'aventura no depent pas del espòs: tantseval quin home en son lloc hagués travessat les mateixes proves.

—Allavors, expliqueu-m'ho. Jo no ho endevino pas del tot.—

M. Barbeville comensà així:

— Vos ho endevinareu desde'l primer mot. Una italiana de París va parir un dia un infant doble. Aquests parts eren secrets i la llevadora que'ls cuidava no va guardar-se de comunicar el fet a l'Acadèmia de Ciències. L'infant (una o dues noyetes, segons se l'examinava per dalt o per baix) tenia dos caps, quatre braços, dos pits, un ventre comú i dues cames solsament. Era doble fins a la cintura i un sol d'allí fins als peus. El cas no és pas absolutament estrany, si no m'enganyo?—

—No. Sobretot en els aborts... Continueu. En lo successiu, us escolto.—

—¿Però s'en coneix que hagin viscut?

—Molts.

—Aquells foren doncs, si's pot dir, monstres ben constituïts, com el de quin vos parlava. Citeu-me un exemple.

—Rita-Cristina, dues noyetes que nasqueren a Cerdanya, vers 1830. S'assemblaven molt a la descripció que acabeu de fer-me: pit doble, bací comú. Els seus parents les dugueren a París per oferir-les en espectacle, però les autoritats jutjaren la exhibició contrària a les costums, i la privaren. La pobre família mancada de recursos degué deixar als infants en una cambra sense foc, aont moriren d'una bronquitis.

—¿Se'ls hi feu l'autòpsia?

—Sí.

—¿Els seus sistemes nerviosos eren diferents?

—Enterament, salvant la part inferior de l'abdomen del quin les sensacions eren percebudes pels dos cervells alhora.

—¡Molt bé! Ara veureu quanta força afegeix a mon relat vostre exemple.—

El vell Prèssident posà un llarc cigarro en una canya d'escuma, l'encengué i reprengué amb animació:

—Les dues noietes de ma italiana foren declarades baix els noms de Maria-Magdalena. Elles visqueren. La seva mare no les ensenyava, mes les pujava tendrement. Tingueren una creixença regular, una pubertat normal: en resú, a setze anys, eren dues adolescents molt boniques, malgrat l'extranya unió de les seves hermosures. Si la quia de la sirena no la impedí de seduir als homes, no devém pas admirarnos de que Maria-Magdalena hagin torbat el cor d'un amant.

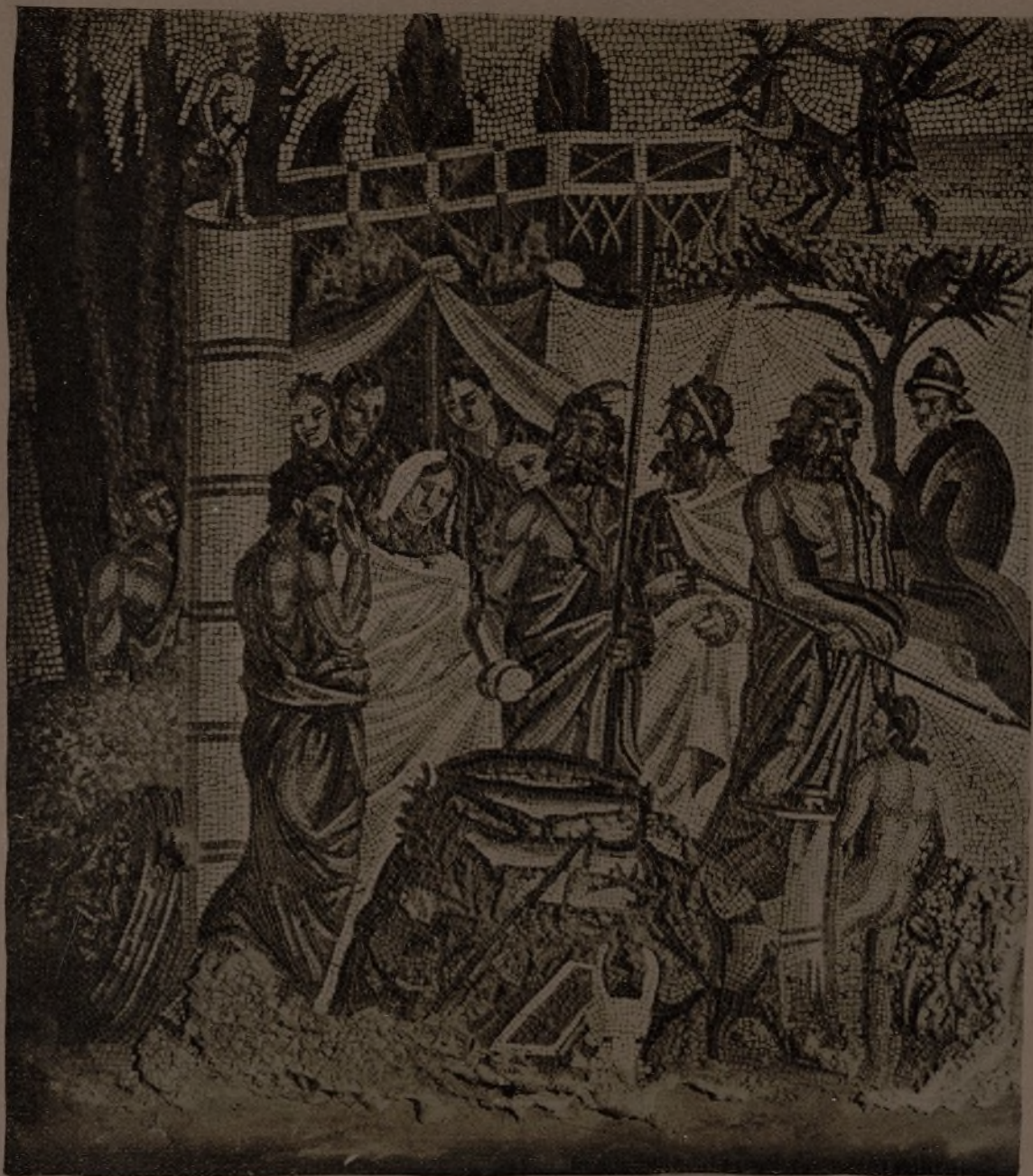
A dir veritat, totes dues foren enamorades; sols Magdalena fou estimada. Un jovincel esdevingué amorós d'aquesta; però com ell estava plé de mirades per l'altra, les germanes cregueren participar d'un amor comú i elles respongueren a la vegada ab tot el primer foc de sa joventut novella. Desgraciadament la il·lusió no durà gaire. El jovincel tingué escrupol de prolongarla. Una lletra d'ell, adreçada un dia a «Mlle. Magdalena» despertà en el cor vehi les mil serpentes que vos sabeu i quan la demanda de casament fou presentada oficialment, Magdalena respongué sí, i Maria respongué no.

Instàncies, precs, tot fou en vana. La mare s'ajuntà als amants per assossegat la testaruda i no ho logrà per més tems...

—¡Es d'una gràcia extravagant!—exclamava el metge, sacudit pel goig.

—¡Tràgica. Heus aquí una situació dramàtica com no'n conec pas d'altra. Ésser germana enemiga, rival d'amor; confondre's per meitat ab la que s'aborreix; ésser condemnada per la natura a veure tots els afalacs de que l'altra serà objecte; que dic, a veurels? a experimentarlos! i més endavant a dur el fruit d'un amant dos voltes abominat! El Dant no ha pas inventat això. Heus aquí qu'excendeix en horror als torments dels inferns xinos.

Doncs,—i reprenc mon relat,—la italiana resolgué casar a una de ses filles malgrat l'oposició de l'altra, s'en anà a trobar l'arcalde del lloc i li preguntà si ell consentiria en celebrar el casament en tals condicions. L'arcalde, indecís, respongué que la qüestió li semblava

MOSÀIC ROMÀ, DESCOBERT I CONSERVAT A EMPURIES

Ayuntamiento de Madrid

ésser d'una complexitat sense precehent; que ell no es creia pas autorisat per decidir; que sos treballs quotidians no li permetien fer l'exàmen jurídic d'un litigi tan delicat; i que a la fi pregava a sos administrats se servissin enviarli (a títol de consulta) dos advocats pledejant el pró i la contra.

—¿l el procés tingué lloc?

—Sí. Un procés privat, naturalment, en el gabinet de l'arcalde, sens altra assistència que els adjunts i l'escrivà.

L'advocat de Magdalena pledejá'l primer. L'exordi fou irònic, l'exposició del fet, graciós. Comensá la discussió sobre'l mateix tó. Un després de l'altre, invocá l'article 1645: («La obligació d'entregar la cosa comprén ses accesories») o l'article 569, encara més injuriós en sa aplicació. Aprés, deixant les folgues, posá el dilema següent: «o María-Magdalena comprén dues dones o no'n forma més que una.» En el primer cas, es evident que'l consentiment de la germana no es pas necessari. En el segón cas en que es fa abstracció de la part adversa, l'evidència es encara més gran. Ell exposá i sostingué aqueixa darrera tassis.—Jamai,—digué,—s'ha considerat, ni en la realitat ni en la imaginació mateixa dels poetes, que la multiplicat de membres multipliqui els individus. Un vedell de sis potes no es mai més qu'un vedell. Els cent ulls d'Argus no perteneixian pas a cent persones. Janus el de les dues cares no era més que un sol deu. Cerber se digué'n singular, malgrat ses tres testes infernals. ¿Per qué María-Magdalena, físicament indivisible, formarà dos individus, ja que lo propi de l'individu es, per etimología, la indivisibilitat?

—¡Ah! ¡ah! ah!—feu el metge,—m'agrada molt aquest enraonament.—

—Ademés, — prosseguí ell, — i admetent que's pugui sostenir la individualitat de les intel·ligències, no debém pas ocuparnos an aquí de psicologia sinó de casament. El casament té un fi precís que tots nosaltres coneixém i que ningú discuteix. Doncs, si María-Magdalena ha vingut al món ab un cervell doble, ella es perfectament única baix el punt de vista nupcial. D'aquestes dues dones, que vos distinguiu

fins a la cintura, l'unitat d'organ no fa més qu'una sola esposa.

—Evidentment.

—L'advocat de la segona germana respongué qu'ell no's perdria dins les disgressions mitològiques en que s'havia complascut l'adversari i que pledejaria pel bon sentit. El sol fet de que María i Magdalena es troban en próces l'una contra l'altra,—digué,—proba suficientment qu'elles no's confonen pas. María refusa casarse. Si M. X... se casa ab sa germana, ma clienta será necessàriament arreballada: rapte complicat per la menor edat del subgecte, primer crim. — Arreballada, será retinguda en el domicili conyugal dels demandadors: segrestació, segón crim. — An allí, nostra menor d'edat segrestada será obligada a assistir a tots els afalacs íntims canviats entre els esposos: injuria al pudor, exhibicionisme, tercer crim.—Per la forsa ella será colocada en el llit prop d'un home ab la complicitat de Magdalena i en l'interés d'aquesta: arcaboteria, tracta de blanques, quart crim.—Malgrat sa resistència indignada deixarà d'ésser verge al mateix temps que sa germana, ja que sa conformació física ho vol aixís: profanació, cinqué crim. — El culpable será son cunyant: incest, sisé crim, no previst per les lleis, però que deduheixo no obstant com circumstancia agravant. — Per últim, aquest home es un home casat: adulteri i seté crim. — ¿l aixó es tot? No pas encara: el casament de l'una determina el casament de l'altra bessona, ja que totes dues son indivisibles, segons ho demostrava mon confrare ab una lluminosa justesa de deducció. Vos esteu doncs, obligat d'inscriure a la vegada sobre dos estats civils de dones el nom d'un sol i mateix marit ab qui vos no eviteu el cas d'adulteri més que per ferlo caurer en el de bigamia, convertiros a sabendes en son cómplix i seguirlo més tart als treballs forsats!

—¿El judici fou remés a l'octava?

—¡Oh! ¡no! L'arcalde protestá tot seguit qu'ell no havia somniat mai en donar son assentiment i'l casament no s'acabá.

—¡Alabat sigui Deu!—digué alegrement el metge.

Traducció de S. FOLCH

Futesa

Tinch ben present que sent petit
— y fins més tart, quan grandejava —
tenia un cor dintre del pit
que delitós hi aletejava.

Sempre amatent á pendre el vol
esbategava sens cansarse,
com un aucell ávit de sol
que s'exercita per llansarse.

Y jo'm sentia tan lleuger,
que vaig pensar de sobte, un día,
que lluny de ser mon presoner
mon cor me duya ont ell volia.

APELES MESTRES

Contrast

En l'una má son florit lliri,
i en l'altra estret contra son pit
el crucifix a qui am deliri
está mirant embadalit,
la cara aixuta, esgrogueïda,
porta tancada a tot encís,
vivent sarcasme de la vida,
que no il·lumina cap somris;
talment veyem a Sant Lluís.

—
Pero en sa má son florit lliri
de tot aixó res ell ne sap;
del goig de viure en plé deliri,
dreça a la llum fervent el cap;
i sots la testa mustigada
bada sos calzers ja fecons
i esclata en flaira exasperada,
ont vibra el pler de mil petons
d'amors secrets que hi ha en llur fons.

M. MONTOLIU

Rondalla

No es pas terra tot lo que falta!

UN llenyataire, vivia, en companyia de sa bona esposa, en una cabana qu'al mig del bosc hi havia, aprop d'un torrentet.

El niu dels llenyataires, semblava qu'os-tatgés la pau: de bon matí cada día, el marit sortia, am la destrala a coll, o com mellor li

esqueia, i mentres la muller triscava en la barraca, ell s'endinsava a n'el bosc, cercant la llenya que li plavia, per l'escalf de la llar en l'altre dia; aixís, i cercant fruites o cassant, es passava tot el temps qu'el sol donava llum a ne la terra, i un cop es feia fosc, tornava a la cabana.

Marit i esposa haurien viscut felissos si quelcom de fora, no'ls atormentés. Entre'ls branquillons, qu'els feien de sostre, uns aucells hi niuaven, i veus aquí, que quan els petits piulaven, al exir de llur niu, estiranses ales, per empendrer la volada, els pobres llenyataires, esporuguits, s'estrenyien; abrasantse, com si les petjades dels muixons, tinguessin eco en son cor...

Els llenyataires de qui vos parlo, no feia pas molt temps que hi vivien a n'el bosc; dos anys feia que hi havien anat, cercant soplug, per les malevolenses. Jo vos la contaré sa desgracia, si vos plau l'escoltarme.

En un poblet de l'encontrada, en altre temps, un noi i una noia, de la mateixa edat, s'enamoraren a ballades: després d'un seguit de mirades i somriures, van concertars'un ball; de l'un, ne vingué un altre, i entre mig d'ells va neixer l'amor, creixent, amb una promensa, que'l senyor rector s'encarregá de guardar, donantlos al ensemps, la benedicció, en nom del *Pare*, del *Fill* i del *Esprit Sant*.

Mentrestant, a n'el poble totom murmurava dels nuvis, que sortien de l'iglesia, agafadets, gelosos, am roijor a les galtes i alegría al cor. Ell era el llenyataire, ella, sa esposa.

Va passar un mes, dos, tres, quatre i quant ja'n feia cinc que s'havien casat, el butzinar del veinat, tornava, seguit d'alguna qu'altre mirada, que s'esquitllave darrera d'un somris qu'els llavis esclafien, al ensemps que algún dit d'amagat senyalava a n'ella.

En tan els nuvis, es trobaven sols. Per tot ont anaven, sentien el rum rum del mormolar qu'els empaitave am mirades estranyes. Arreu ont anessin, els brassos eran closos, per ells. Totom els rebia am llurs mans a les butxaques, i sempre amb el foc de les mirades a sobre; ses galtes s'encenien, mentres llurs cors es refredaven. A casa, s'hi entristien i no gosaven sortir, perque fins la canalla'n fugie:

quan ells veien alguna criatura a n'el carrer, plens de goig s'hi acostaven, pel darrera apoc apoc perquè no fugís, pro sempre llurs pares, avans qu'ells poguessin ferlos cap carícia, ja s'els enduien, estirantlos pel bras, i el nen, girantse de tan en tan, fugia a amagarse sota'l devantal de sa mare, plorant com si fugís del *papu*, i aquest plor, com una esbarsa glasada, es clabava a n'el cor dels llenyataires, que determinaren fugir, lluny, ben lluny, de les mirades; lluny, ben lluny, ont no hi arribessin ni'ls plors ni les rialles infantines.

I van fugir: era una nit fosca; tocant al poble, hi havia un bosc immens, ont s'endinsaren. Bosc endins, bosc endins, de nit i dia, feren via, fins que trovaren el lloc, ont feren la casa en que vivien. Allí ont varen construir son auberc, hi van plantar sa vida, que s'escorria, entre petó i petó, plorant, mentres els tendres aucells, piulaven aprop llurs mares, qu'encare els escalfaven, entre les branques, que feien de sostre a la cabana, ont les llàgrimes i els precis barreijats es barallaven am la soletat.

I Deu, que tot ho sent, en devia entendre el só d'aquelles llàgrimes, perquè un dia, quan els aucells tornaren per fer niu, entre els branquillons del sostre, ni van gosar aturarse, perquè allí ont avans s'hi hostatjava reposada la quietut, llavors tot era soroll d'alegria; un nen plorava, i aquells qu'avans ploraven el no tenirlo, are reien de veurel plorar.

El nen va ferse gran i fort; aprop de ses mans no hi havia cap niu segur. Tot lo dia rondava pel bosc, ensenyant ses galtes roijes, totes plenes de petons.

Un dia, els llenyataires van morir; el noi ja era un home, quan per curiositat volgué esbrinar que hi havia mes enllà del bosc, i endinsantsi, anà seguint a sa curiositat bosc enllà, caminant de dia i reposant de nit, fins que, després d'uns quants dies, quant començava a sentirse fatigat, vegé al lluny enquadrat per un clar que deixaven els arbres del fi d'un camí, un munt de cases apilonades al vol d'un campanar, qu'es tenia dret, en mig d'aquell remat de cases.

Era de bon matí, i el sol, el seu bon amic que de cantó lluminava el campanar, reflecta-

va a sa memoria, aclarint els recorts, que sos pares hi havien anat apilotant.

Aquell era el poble dels llenyataires, i son fill, pensant amb ells va acostarshi. Avesat a viure entre'ls arbres, veus aquí, que ni tant sols es va adonar de la gent; aixís va ser com una vegada a n'allí, agradat del lloc, no tingué ni pensaments de moures.

Recordant lo qu'havia passat a sos pares, i pensant que no devia tenir cap amistat al poble, va determinar de no dir res a ningú, a fi de que no'l coneguessin i li fessin lo mateix que a n'ells.

La gent del poble, davant d'aquell desconegut no sabien que pensar; i pensant que seria bort, s'el miraven mig am llástima, tot apartantse, fins a l'extrém qu'el noi s'en adoná, i un xic preocupat, s'endinsá dins de ben serioses reflexions. Aquets, que fugen de mí — deia ell per sí — fugien dels meus pares... Ells tenen companyia, i per xó s'espanten... tenen fills... — i mentres pensava aixó, el soroll de les campanes tocaven a morts, feren aturarlo, i llensant una grossa rialla, esclamá: — d'uns fills qu'es moren m'en ric jo; jo no'n vui de companys que'm puguin abandonar, no, el meu amic ho ha d'esser sempre.

Desde allavores va comensar a cercar la manera de tenir un fill immortal, ell no'n volia de fills am mare, no, perquè quan la rialla d'algún nen arribava a sas orelles, ell es pensava sentir el plor d'un pare, i per xó no'n volia de nens d'aquells, que parteixen un petó entre el pare i la mare, no, ell el volia tot seu el fill, i que no morís mai sobretot.

I veus aquí que cregut qu'obtindrie lo que desitjava, un dia va sortir de una especie de porxo, ont vivia, dirigintse a n'el torrent, i torrent enllà, flu via, fins que trová un sot ont les aigues hi havien fet una bassa de fang; s'hi va ajupir, i enfonsanti el bras, ne tragué alguns grapats que s'en endugué cap a casa seva.

De desd'aleshores, sempre que sortia a cercar terra, la quitxalla al veurel fugia, corrent, cridant: ¡El bruixot!... fa papus!... fa papus!... i s'amagaven i ell anava i venia, cada dia més trist; portant terra, qu'anava apilonant i dantli formes humanes.

TAPIS DE LA SEU DE SARAGOSSA,
DE LA COLECCIÓ QUE'S VOLIE VENDRE

Posant i treient terra de la pila; tallant i pastant, i esgarrapant i allisant, passava el temps, mentres la quitxalla a fora cridava: — !fa papus!... fa papus!...

El temps passava, ses galtes fredes com la terra, s'anaven enfonsant sota llurs pòmuls; el cap s'anava adelantant demunt del pit, l'esquena s'anava encorvant cap a terra, i les cames se torsaven endavant, en l'indret d'els jenolls; pro per xó, encara triscave. Un dia al arrencar un grapat de fang, per posarse a trevallar, va

sentir que'l fret del fang, seguint el curs del bras se li posava a la espatlla, de la espatlla al pit, i al se al pit, les forces li van faltar i va caurer... i va cridar; pro com que no coneixia la manera de demanar socors, veus aquí que la gent, en lloc d'anarhi, va fugir; deixant que tot sol allí terra es contemplés la seva obra, qu'anava esquerdantse per tots costats, mentres ell se sentia morir tot sol, sentint com la canalla a n'el carrer, cantant, voltaven un foc, fent la sardana.

JACOBUS SABARTÉS

Bibliografía

L E LIVRE DES HEURES. — Amb aquest títol, ha publicat un luxuós volúm de poesies, el redactor de *L'Humanité nouvelle*, de Paris, M. Albert Lantoine. Les aspiracions més diferents se veuen en les composicions de l'obra i traheixen una época de dubte en l'esperit del autor que les concebí. En totes elles, el valor d'art es prou gran per fer-les interessants. Am gust continuem dues composicions de les que conté el llibre del nostre amic.

A l'Est une oasis bornait l'horizon roux
Et le baudet allait en pensant à des choses,
Et son trot, pour bercer l'enfant, était fort doux.

Le crépuscule erra partout sur les fleurs closes,
Un vent léger flotta comme un baiser furtif
Et le petit enfant ouvrit ses deux bras roses.

Ils avançaient, Joseph cueillant des branches d'if
Pour caresser les fronts mordus par les moustiques,
— Jésus toujours rieur, l'âne toujours pensif.

Fuite en Egypte

Il entrera dans l'Egypte, et les
idoles de l'Egypte seront ébran-
lées devant sa face, et le cœur de
l'Egypte se fondra au milieu
d'elles.

Esaïe (xix-v. 1.)

I

Oui! La Terre d'espoir au loin s'était montrée!
Car depuis Beit-léhem, fuyant le prince odieux
Dont l'ordre meurtrier affolait la contrée,

Voyant l'Egypte, enfin! Joseph était joyeux,
Et faisait trotter l'âne où madame Marie
Tenant l'enfant Jésus, lasse, fermait les yeux.

De longs vols de corbeaux passaient en théories,
Auxquels Joseph jetait en riant des cailloux
Et dans l'air lourd planaient des vautours de Syrie.

II

Or, par tout le pays, dans leurs temples de briques
Où sur les lourds plateaux le sel était offert,
Les dieux méchants, les dieux très bons, les dieux lubriques.

Comme si quelque souffle avait passé dans l'air
Plus fort que les simouns venus de Palestine,
Tremblèrent ce jour-là sur leurs autels de fer.

Près de la cataracte, au nord d'Elephantine
Dans son temple creusé sur le flanc noir du mont
Sek-het avait froncé sa face léonine.

Et Lui, l'orgueil des cieus et de la terre, Ammon
Portait, à la stupeur du pontife de Thèbes,
Sur ses yeux de bélier des taches de limon!

Les Chats d'un blanc de neige avaient fui par les glèbes,
Le Rat, l'Hippopotame et l'Ichneumon Sacré
N'avaient pas pris les fruits donnés pas les éphèbes.

Et Hasiri laissait sur le sable nacré
De ses doigts élevés pour des gestes superbes
Choir le faisceau d'épis et le sceptre azuré.

Son blanc triangle au front, près des prêtes imberbes,
Hapi, le taureau noir qu'on gardait à Memphis,
N'avait pas désiré la vache, ni les herbes.

Le fils de Hasiri, le chacal Anubis
Ne tendait plus aux morts le parfum et l'essence,
Knoum aux cornes de bouc et Thot au bec d'ibis,

La déesse Ameket avec sa croix immense
Le grand Horus levant sa tête de faucon,
Bast au croissant d'onyx, Djom, dieu de la démence.

Mis dans un vase ainsi qu'un ver dans son cocon,
Cneph qui vomissait l'œuf sur ses mamelles rondes.
Sebek le crocodile et Maut d'où naquit Khon,

Les Colosses divins et les Typhons immondes
Avaient senti soudain dans un long tremblement
Frémir sous leurs pieds d'or la puissance des mondes!

III

Joseph sauvé cria sa joie au Dieu Vivant
Dont le cœur est plus frais que l'odeur des corolles
Et dont l'âpre colère a la force du vent.

Marie offrit aussi le miel de ses paroles,
Des larmes de bonheur tombaient sur son bras nu,
Et des palmiers rythmaient le chant des brises folles.

L'âne était arrêté. Le soir était venu.
Et cette fois sans peur de l'Hérodé néfaste
Joseph sur le sol blond posa l'enfant Jésus.

Alors un large éclair fit saigner le ciel vaste.
Le grand Sphinx tressaillit! Et ce fut en tous lieux,
Des rochers de Syène aux portes de Bubaste.

Le sourd écroulement des temples et des dieux.

L'Eternelle Litanie

C'est toujours la même aventure.

On fait de la littérature
Dans les bleus soirs, parmi les fleurs...
« Par toi je vis — Par toi je meurs »
Et les petits mots enjôleurs...

C'est toujours la même aventure.

Puis vient l'angoisse, et puis les pleurs,
Et puis les cœurs à la torture.

C'est toujours la même aventure.

Sujet banal et douloureux.
— Saigne, con cœur! Pleurez, mes yeux! —
Sujet banal et douloureux,
A rimer en vers langoureux
Afin que les chanteurs de rues
Charment les filles, accourues
Avec leurs amants assassins
Pour s'attendrir sur nos chagrins.

C'est l'éternelle litanie
De nos amours à l'agonie.....

SOUVENIR DEL GRAN HOTEL COLON. — Aixís se titula un magnífic album, amb el qu'obsequia als seus clients, el propietari del Hòtel, don Artur Vilaseca. Molt documentat am vistes fotogràfiques del establiment i de Barcelona, l'idea de la publicació resulta excelent, sent de sentir, i moltíssim, que la redacció no estigui a l'altura del pensament, resultant el castellà, *americano*; el francès de la *Fransa xica* i l'inglès una mena de *negroe* que donará una pobre idea de l'estat de la nostra cultura. Ademés les ilustracions, no están ni millor ni pitjor que la majoria de les que's fan aquí, de lo que la nostra publicació n'es un exemple ben evident i no calia pas anar a can Meisenbach Riffarth & C°, de Berlin, per fer un album tan bó com el del Hòtel Colon. Per xó, ens dolém de veurer que sota de la vista del temple de la Sagrada Familia, hi diu: *Iglesia, Église, Church* i prou, aixís com sota de la vista de la Rambla devant del principal, hi diu: *Calle, Rue, Street*, com si fossin els fulls d'un vocabulari bunyol. No'ns esteném més en detalls, perquè el nostre propòsit es reaccionar contra la mania *inmotivada* de fer certes coses a l'estranger, quan aquí's poden fer millor i sobre tot quant se tracta de negocis com els d'un hòtel en que tot deu fundarse en l'art de saber presentar les coses.

Fetes aquestes salvetats egoistes, pero desinteressades, felicitem al senyor Vilaseca per l'intenció i'ns felicitem de fer-ho millor que la casa Meisenbach, Riffarth & C°, de Berlin.

Paul Gauguin †

COM tot lo del món, l'Art i totes les arts, tenen dugues maneres principals de ser considerades; es la primera, aquella concepció d'art que més o menys aviat troba cau calent en l'intel·ligència dels indiferents, i la segona, aquella altra que sols apilotant sigles fa seguir partidaris aïslats sense mai fer cap moviment d'opinió general. — Els artistes de la primera fornada, veuen l'èxit, en vida seva, moren a dalt d'un pedestal i fan art com tothom, lo que equival a dir: com si no'n fessin. Els altres, si no poden deturar la corrent, com es el seu desitx, van en contra seva; sols obtenen popularitat d'hostilitat i moren en un recó tant solitari com els que ja en vida han vist caurer la seva popularitat a lo polític. A n'aquests artistes de valia que van a la seva, l'humanitat els hi dona el nom de boigs i en efecte dintre de la llei informulada i antil·lògica de les majories, res més boig que no fer lo que fa tothom, treballar segons la demanda i concebir am la balansa de comers a la vista.

Pero es llei i llei evident, que l'humanitat per sort seva, sempre conté alguns aïslats que no segueixen al remat i encara menys al de les esquelles i aquests esgarriats voluntaris, son els que troben nous camins, abundoses pastures, jas més tou, fonts més cristallines i cims de més alsada amb aires purs y frescals. Que de tant en quant s'estimba un dels innovadors i tot se perd amb ell: no tarda pas gaire temps en sortirne un altre i recomensar la conquesta de les aspiracions personals.

Després, segueixen els hábils, els sensats, els espavilats del remat i aprofitant aigües noves, els camins inèdits i els aires sanitosos, son ells que'ls llimpien de les espines ja trencades i'ls sagellen am les marques conegudes de les gents. I si passen per els vorers aon s'han estibat els innovadors, els senyalen sentenciosament als demés seguidors i aixís arriben i fan rotllo d'enteniments aprofitats.

Tenim doncs, establerts dos grups, prescindint del intermediari que potser es el millor; en el primer, hi formen aquells artistes

tant poc artistes, que tot lo que fan, la gent ho entent tot seguit. En el segon, aquells que son tant personals, que totes les seves obres están en contradicció amb els motllos que marquen els cervells passius.

En aquest grupo transcronològic, formava el pintor francès Paul Gauguin, que tant poderosament ha influït en l'art jove contemporani, encara que ningú s'en haiji enterat. En uns temps en els que l'èxit s'ha obtingut adulant el gust negatiu del públic, en Paul Gauguin ha pintat amb el valor d'un apòstol que no volgués fer prosélits: am l'ardiment d'un il·luminat d'aquells que recorren la vida com una forsa de la Naturalesa. — I ha succehit que després dels seus escassos i accidentals conciliábuls amb artistes reflexius, aquests han deduhit de l'obra personal den Gauguin, ensenyances que introduhides en la concepció de art de cada hù, els han desviat del camí maquinalement seguit, perdent-los en cas d'assimilació incompleta i fent-los adelantar el gran camí de les bones dreceres si l'exemple del pintor fora de la llei ha sigut considerat per una voluntat guiada per un cap clar. Aquesta influencia invisible i casi indefinible den Paul Gauguin ha sigut el senzill secret de moltes estranyeses impotents i de moltes famas ràpidament i merescudament obtingudes.

L'art den Gauguin, era la conseqüència directa d'aquell moviment naturaliste que doná l'obra dels Goncourts, den Zola, de l'Huysmans, den Manet, den Pissarro, den Monet i de tants i tants lluitadors d'art de vida.

Crescut i arrossegat per aquelles corrents de voluntats incansables, les aprofitá en Gauguin no com a curiositat d'un curt temps, sino com a l'art pictòric en sí i comensá aquella série de visions de somnis realisats, en els que els vegetals prenen sensibilitat humana, les figures, entrecreuaments madrepòrics i les roques, palpitations e inflaments de vida orgànica. Tot aixó, resolt am línies sintètiques, separades per harmoniosos colors a base de gris i denominats els quadros, am frases que sem-

ESTUDI. DIBUIX DEN GOSÉ

Ayuntamiento de Madrid

blaven versos de exòtiques llengües musicals.

En Gauguin, s'obrí pas entre la multitud agitada dels badocs d'art, però se l'obrí com un home que cobert de sang i voltat de flames, corrés entre la viscosa massa humana dels bulevards o de les rambles i la seva consagració artística, anà pel món insultada amb els epítets de salvatge i de boig, tenint la sort de que ningú l'hi posés el mot de ximple, perquè al insultador, no l'hi sol agradar donar al enemic, el propi nom.

D'aquells temps no molt llunyans, data el viatge de Gauguin a n'aquell paradís oceànic que es l'illa de Tahití. Titllat de salvatge, amb els salvatges se'n anà i allí veigé en efecte, que la vida intensa, la natural, la artísticament civilisada, la recorrien aquells *salvatges*, bons, forts, hermosos, hospitalaris, serens i grans amics de totes les arts rítmiques. D'allí, en portà una gran sèrie de quadros que exposà a París i que foren admirats amb llassitut, criticats amb esparverament i oblidats com aquells cataclismes del Kracatoa, o de les illes de la Sonda, que han de matar molts milers de sers humans, per tenir la centèssima part de l'èxit d'un descarrilament europeu.

Durant aquesta aparició del pobre gran artista a París, vareig tenir la gran sort de veure'l i sentirlo enraonar, en una mena de *sabbat* de pintors i escriptors euskars que freqüentaven en Zuloaga, en Durrio, l'Uranga, en Regoyos, quant *atravessava* París i jo algun cop escaducer. Allí, dolsament, com l'explora-

dor d'un art nou, anava descapdellant el frondós bosc dels paisatges respectats per l'home artista, de les formes hermoses adorades amb reculliment per un país d'amor, d'aquella verdadera civilització tant real, que fins els que posseïen aquells oasis del Pacífic, no solament no la destrueixen, sino que's van transformant en lo possible a n'aquell *naturalisme* de tradició, de costums i de conveniència. Una nit, ja no trobarem al suau salvatge aon solíem: després se sapigué que altre cop se n'entornava a la seva Tahití, a la patria nova plena de bellesa hieràtica, d'amistoses costums, de boscuries i estanys somniadors i de homens forts però bons, intel·ligents sense ser intel·lectuals, hermosos sense vicis i amics o aimants sense traïcions ni cadenes. Al poc temps n'arribaren en forma d'epístoles a n'en Charles Maurice, aquelles poètiques estrofes de ritme natural, que's publicaren de primer a Brusselles, i després a París amb el nom de *Noa-Noa* i que son la clau de l'ànima de Gauguin.

No sé en quin lloc enterraràn a n'el talent de Gauguin els distribuïdors d'inmortalitat terrenal, mes jo estic ben segur que'l seu esperit d'artista noble, generós i lluitador, va encara per el món dividit entre les obres dels seus deixebles inconscients, dels que n'hi han molts que ja frueixen de merescuda fama i algú d'ells porta la bona nova pictòrica en terres d'Espanya. — Pot dormir en pau el gran pintor desconegut: la seva lleve, ja dona fruits!

PINZELL

Teatralia

UNA de les poques tradicions gregues que conserven els teatres dels països mediterraneans, es la coincidència del reviscolament anual del teatre, amb l'època de la vrema. Mes aquí, el carro de Therpis està molt encallat i les senyals de vida, son de la mena de les que donen els malalts desahuciats. Per cada teatre que s'obra o representa bons repertoris amb

major o menor voluntat, se'n tira un altre a terra i se'n degraden un parell.

Ens han fet passar l'Istiu dels pobles (Juliol i Agost) a força de bellesa macada, que en alguns cassos ha portat l'escàndol fins als límits del desordre públic i sort d'aquelles funcions inesperades qu'en Zacconi va donar a Romea i den Watry, que es un d'aquells que fan jocs

de mans valent-se dels seus coneixements del cor humà. — En efecte, al fort de l'Istiu, no hi ha cap teatre més agradable entre'ls que no tanquen, que'l *Novedades* i am la *baixa* de les localitats, els del galliner ens hi deixavem caurer de tant en tant, per fer un xic el senyor de Istiu, que es una mena de senyor paralela a n'els toreros d'Hivern. Al entrar, en Watry enrahonava, eterníe al públic, i aixís passavem nosaltres la representació i ell la temporada. — Fora d'alguns caps de colla tafaners per naturalesa, no hi havia ni burgés, ni menestral d'aquells arguments de joc de mans, que duraven de vint a cinquanta minuts. Demanava molt amable, una botiga de joies a deu senyors i a altres tantes senyores, una grossa de mocadors, feie escriurer coses a gent de mala fé i les feie llegir als que l'hi semblaven més bons xicots, tirave trets, deie gracies i *calembours*, rebíe recados de la fonda, feie pujar testimonis i l'espectador de bona fé, si era jove, s'anava distraient mirant-se alguna noia, si era home casat, parlava am la dona de que les sabatetes dels nens ja reien, o d'altra cosa i si era solter impenitent, rumiava la mostra. De sobte, els caps de colla tafaners picaven de mans i si'ls preguntaven perquè, en un minut vos posaven al corrent del anell que d'una capseta había anat a parar a dintre de una bombeta eléctrica encesa, o al pedrer d'un colomí. — Per xó, rendint justicia a les seves condicions naturals, posém a n'en Watry entre'ls monologuistes de talent. En quant als espectres, cinematografs i dones voladores, ja se sab que son *papadineros*.

Per distreurem una mica de tants miracles de llauna, vareig pensar en seguir *bolos* teatrals de poblacions rurals i foren tantes les *probatures* a les que's podia assistir, que lo més sensat i económic era quedar-se a Barcelona. Aquest Istiu, s'ha representat *Othello*, la *Bisbética*, i fins he sentit a dir, l'*Héro*e den Rusiñol.

El fet serio dels anys teatrals de la nostra terra, ha sigut la *tournee* de la companyia del teatre catalá (1), a Perpinyá. Habent istíuejat a Puigcerdá, un esculptor francés molt artiste en altres arts, se feu amic den Borrás i entre'ls

(1) Fore més just dir la companyia den Borrás.

dos arreglaren les representacions de *Els Vells* i d'*Aigua que corre*, a la ciutat rossellonesa. L'èxit ha sigut sincer, gros i merescut i sens dubte será renovat l'útil experiència en istius futurs.

Mentres els teatres mandreijaven, els teatres bons i dolents han trevallat de valent, tirant plans per passar un hivern tolerable. El que'ns somriu més, es el programa del *teatre íntim*. Aquesta institució teatral filla de l'enérgica voluntat de l'Adriá Gual, donará una série de vintiquatre funcions, dotze en dilluns d'estreno i abono, i altres dotze fora d'abono els divendres, en un dels teatres més artístics de Barcelona.

Entre les obres que segurament representará el *Teatre Íntim*, se contenen les següents:

Barber de Sevilla (Beaumarchais).

Rosmersholm o l'ánec salvatge (Ibsen).

Laboremus (Bjorson).

El Carreter Haenschel (Hauptmann).

Prometeu encadenat (Eskil, traducció Masriera).

Jochs d'atzar i d'amor (*Les jeux de l'amour et du hasard*, de Marivaux).

L'avar (Molière).

Margarida (Fragment del *Faust*, de Goethe, traducció de Maragall).

If you like (Com volgueu, de Shakespeare).

Els teixidors de Silesia (Hauptmann).

I ademés obres inédites den Guimerá, Bena-vente, Galdós, Güell, Gual i Rusiñol.

Desitjém qu'aquesta nodrida série, sigui preludi d'un teatre permanent que'ns deslliuri de la fácil hegemonia de la societat de socors que formen els professionals, qu'aixís se titulen ells mateixos, perquè a ningú se'ls ocorria pendrels per actors.

Un altre grupo, prepara unes representacions al *Circo barcelonés*, mes ignorém am quins elements i per representar quines obres; els anuncis semblen plens de bon desitx i per xó, senyalém el projecte.

Fins el *teatre líric catalá* o un fill més o menos llegítim, anuncia representacions al corcat *teatre Principal*, i entre les representacions, n'assegure algunes d'inédites; no hi ha que dir lo molt que desitjém que les poques representacions de les que's parla, siguin profitoses per

l'art teatral, aprofitant les llisons de la primera tentativa que a mida que passa'l temps va recordant-se am major importancia.

Fins obres de construcció, s'han fet als teatres barcelonins; l'una, negativa am la demolició dels últims vestigis del gloriós *Teatre Líric*. L'altra, la més sorprenent i plena de tempestes, consisteix en les obres d'adaptació wagneriana del teatre del *Liceo*, gran de noms i de mides i petit i mesquí desde feie massa temps, en quant a mires. Consisteixen les obres, en l'encafurnament de l'orquestra, en una fossa *casi* semblant a la de Bayreuth, Múnic i tants i tants altres teatres moderns. Per obtenir-ho materialment, s'ha tallat el proscegni dels pinyolaires, arrán de teló i aquest l'apuntador i la bateria (1) anirán dissimulades en la continuació del marc daurat que enquadra l'escenari. Aixó, ha despertat tanta mar orquestal de fons, que s'ha parlat de vagues d'arquets, de protestes de directores agitats i d'exclamacions jeremíques dels veterans del megalític teatre, mes tot s'ha estrellat devant de la voluntat del que crec que presideix la Junta; home completament saturat dels fluids

moderns que donen vida als teatres. Ademés, el senyorío trepitjará catifa desde les noves portes fins a seurer i's treurán aquells *fielatos* confessoraris de l'entrada, que semblaven ademés, casilles d'inválits ganduls. Per mirar si'ls espectadors porten els papers en regla, no cal seurer.

En fi, el *Liceo* rovellat, purpurinat, empolosat i arnat, se defensa com pot, retrassant el naixement del nou teatre líric que vindrá per la forsa dels fets, el día que'ls pobres i rics teatralers, aném units i decidits a sentir seguit i bé, lo que'ns donen trencat i malament gracies a l'extranya constitució del *Liceo*. I la mort vindrá ràpidament si no's segueix el camí comensat enguany, perquè ja costa més ser propietari que llogater de les butaques i per sentir *Bohemes* i *Hugonots*, ja tenim *Novedades* i'l *Tivoli* aon canten els mateixos del *Liceo*, am menos gasto, menos *peluche* i més pinyols.

Esperant la realisació de tantes coses seriament projectades, tanca la present Teatralia d'Istiu i espera tenir un vestit negre per estrenar la catifa del *Liceo*,

EL DEL GALLINER

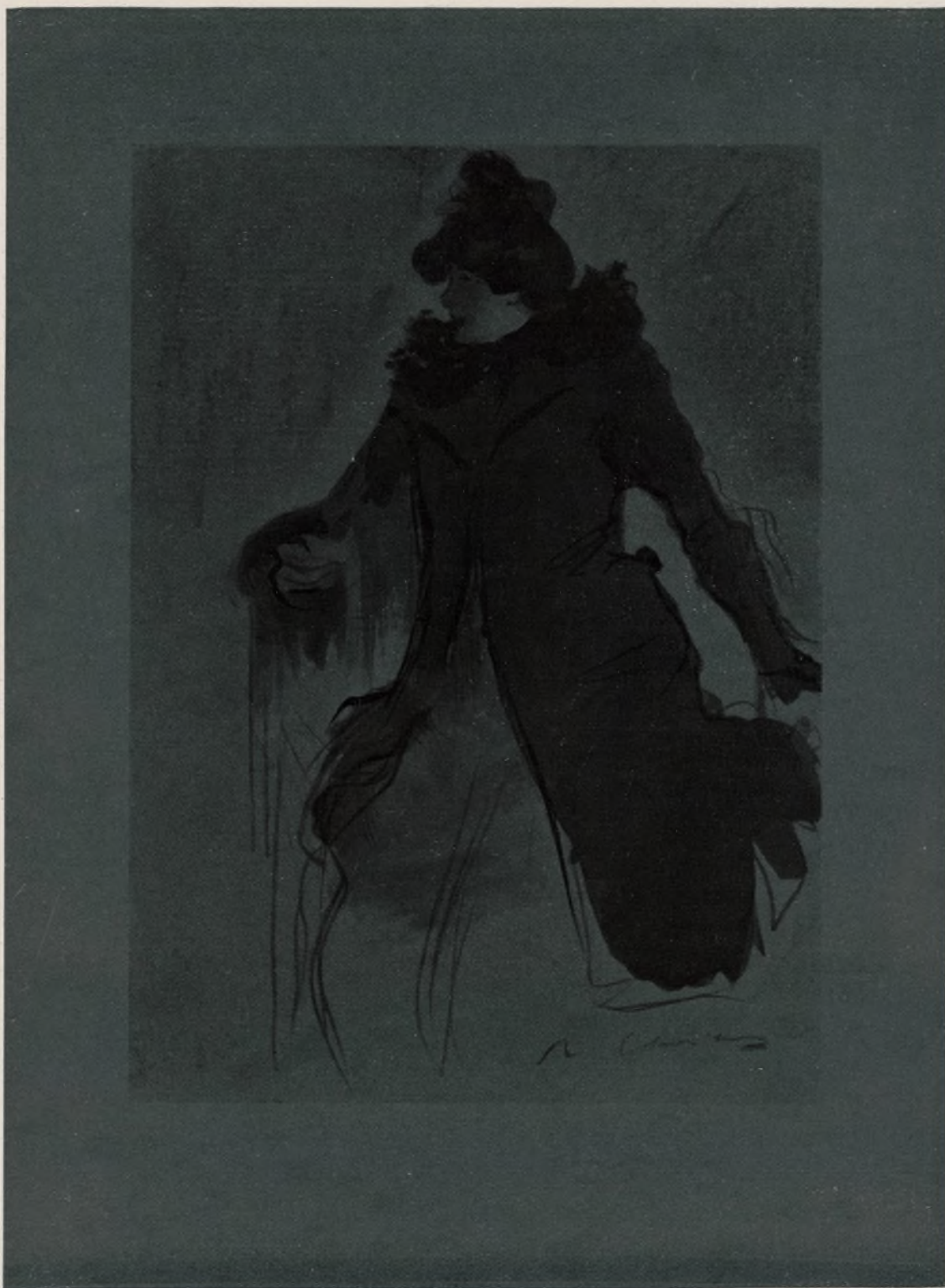
Noves & velles

EL ROBO DEL MUSEU DE VICH. — No entrém en cap detall del robo que sofrí el Museu episcopal de Vich, perquè no estém enterats de tot lo que convindrie saber, i sols hem vist una llista ridícula dels objectes que falten i que foren robats escalant una paret de quinze metres d'alt! — Per part nostra, procurém donar tota la publicitat possible a la difícil trobada dels objectes desaparescuts, publicant els tres gravats del número present, que ja havie publicat l'*Il·lustració Catalana*, que galantment ens els ha deixat, estampant-los nosaltres en color, pera conservar un aspecte aproximat dels objectes d'ivori.

(1) Aquelles llums del devant del escenari que treuen tota la naturalitat possible a les escenes, per ser il·luminacions contra naturalesa.

ELS TAPISSOS DE SARAGOSSA. — Per casualitat, s'ha evitat a temps la desaparició de la numerosa colecció de tapissos que posseheix la Seu de Saragossa, i que per normalisar l'estat financer del Cabildo, s'havien destinat a ser posats a l'encan, més o menos públicament.

El medi al que s'ha recorregut, ha deturat la venda, pero no l'ha impedit definitivament i es llógic suposar que en un día poc o molt llunyá, els tapissos de Saragossa anirán més enllá de la frontera am totes les joies artístiques del nostre patrimoni artístic nacional, que com en les cases que van a menos van venent-se poc a poc pera allargar ficticiament un semblant de prosperitat, que no enganya ni als parents, ni als acreedors.

CRÓQUIS, PER R. CASAS

Ayuntamiento de Madrid

FAC-SIMIL. — El d'aquest número, que com es de llei, sols repartim als subscriptors, reproduheix el retrato del poeta i dramaturg català, don Angel Guimerà, dibuixat per R. Casas. Complertament satisfets del éxit artístic obtingut per la manera de presentar el den Galdós, continuém en aquest, el procediment.

CATALUNYA NOVA. — Aquesta societat coral, ha tornat a la vida pública, amb els concerts donats en el *teatro Nuevo*. Am l'éxit més complert, cantá un extens programa de composicions den Clavé i de cançons catalanes harmonisades per en Morera, mereixent els aplaudiments del públic, tant el chor, com son director en Joseph Carbonell.

LA REVUE PROVINCIALE. — Toulouse. — L'últim número (32) conté un article *Le régionalisme et la Démocratie*, sumament interessant per els que siguin federals a la moderna. La valenta revista tolosana, presenta la particularitat de ser impresa en un dels establiments de la *Confédération Générale du Travail*, societat que pràcticament millora les condicions dolentes dels treballadors.

NUESTROS GRABADOS. — Facsimil, (*únicamente para los suscriptores*) Retrato Angel Guimerà, por R. Casas. — El ratoncillo, gris y plata, pág. 226; azul y oro, nocturno en Valparaíso, E. U., pág. 227; El Támesis helado, pág. 230; combinación en negro; Rosa Corder, pág. 231; cuadros de J. Mc. Neil Whistler †. — Los señalados, cuadro de Hœcker, pág. 234. — Icona bizantina oriental, de marfil, pág. 235; Díptico de marfil, pág. 238; Cuadrito de mosaico con marco de filigrana de oro, pág. 239; objetos robados al Museo episcopal de Vich. — Mosaico romano que se conserva en Ampurias (Provincia de Gerona), pág. 243. Uno de los tapices de la Seo de Zaragoza, cuya subasta se ha evitado, pág. 247. — Estudio, dibujo de Gosé, pág. 251. — Apunte, dibujo de R. Casas, pág. 255.

REVISTA MODERNA, ARTE Y CIENCIA. — México. Aquesta publicació quin credo artístic té grans punts de contacte amb el nostre, (si en lloc de demostrar-lo am actes el definíssim) va refermant durant el present any, que es el VI de la seva publicació, el seu valor literari i plàstic. Es ben segur que com ens passa a nosaltres, no tot el públic de la república llatina del Nord América, assinteix en opinió de cultura, amb els ilustrats redactors de la publicació, quines obres respiren un intens coneixement de lo que a Europa s'ha fet i's fa, sense pérdrer el perfum especial d'un país nou que entra de plé en aquella mena de civilització que permet el conreu de les lletres i de les arts.

Intimament lligada am la joventut argentina, la *Revista Moderna* de México, publica sovint treballs den Lugones, Ruben Durio i altres coneguts sud-americans, decidits camions de les idees estètiques rebudes a Paris. Les ilustracions, de l'zaguirre, Ruelas i Godevius, podrien formar entre les de les revistes més exigents, i fins els anuncis mantenen l'aspecte artístic de la revista. En el número 8, publicá la traducció del *El cingul de Sant Tomás*, del nostre Verdager i en el 13, uns intencionats *Diálogos impersonales*, den Marquina.

NOS GRAVURES. — Dessin en facsimile, (*pour les abonnés seulement*). Portrait du poète et auteur dramatique, Guimerà, par R. Casas. — La petite souris, gris et argent, pag. 226; Bleu et or, nocturne a Valparaiso (E. U.) pag. 227; L'embâcle de la Tamise, pag. 230; arrangement en noir, Rosa Corder, pag. 231; tableaux de J. Mc. Neil Whistler, †. — Les signalés, tableau de Hœcker, pag. 234. — Icone byzantine orientale, en ivoire, pag. 235; Diptique en ivoire, pag. 238; Petite mosaïque encadrée d'une filigraine d'or, pag. 239; objets volés au Musée episcopal de Vich (prov. de Barcelone). — Mosaïque romaine conservée à l'emplacement de l'ancienne Emporium (prov. de Gironne) pag. 243. — L'une des tapisseries de la Cathédrale de Saragosse qui ont failli être vendues, pag. 247. — Étude, par X. Gosé, pag. 251. — Croquis par R. Casas, pag. 255.

Obrador Gráfico. Thomas. Barcelona

Ayuntamiento de Madrid